

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Баленко Ганна Сергіївна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

**НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ В
СИСТЕМІ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ**

072 Фінанси, банківська справа та страхування

Студентки 2 курсу _____ Г. С. Баленко

Групи Ф.мз-71а

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ Г. С. Баленко

Керівник к.т.н., доц. _____ А. Ф. Бондаренко

Суми – 2018 рік

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1 Теоретичні аспекти бюджетного планування в системі місцевих фінансів ..	6
1.1 Сутність та роль бюджетного планування в системі місцевих фінансів ..	6
1.2 Планування доходів місцевих бюджетів в Україні	10
1.3 Визначення видатків місцевих бюджетів як об'єкту бюджетного планування.....	16
2 Аналіз бюджетного планування в системі місцевих фінансів	22
2.1 Аналіз виконання видаткової та дохідної частини бюджету Лебединського районного територіального центру соціального обслуговування за 2013-2017 рр.	22
2.2 Аналіз застосування програмно-цільового методу (на прикладі Лебединського районного територіального центру соціального обслуговування за 2013-2017 рр.)	29
3 Напрямки вдосконалення бюджетного планування в системі місцевих фінансів	33
3.1 Оцінка ефективності бюджетної програми (на прикладі Лебединського районного територіального центру соціального обслуговування).....	33
3.2 Напрями удосконалення програмно-цільового методу у системі бюджетного планування на місцевому рівні.....	38
Висновки	41
Список використаних джерел	44
Додатки.....	534

ВСТУП

Бюджетна система є одним із головних інструментів управління економікою країни та регіону. Її основою виступають місцеві бюджети, що акумулюють фінансові ресурси з метою забезпечення стабільного розвитку регіонів. Але, на сьогоднішній стан місцевих бюджетів в Україні мають негативний вплив політична, економічна та соціальна нестабільність.

Для забезпечення сталого економічного розвитку держави та її регіонів актуальним є питання якісного бюджетного планування. Бюджетне планування, як інструмент управління бюджетними коштами, дозволяє визначити альтернативні варіанти вирішення проблемних питань та сприяє відкритості та прозорості у прийнятті управлінських рішень. Бюджетне планування є важливим елементом, що впливає на більшість суспільних процесів та виступає ефективним інструментом управління бюджетом. Тому, актуальним питанням для подальших економічних досліджень є науково обґрунтований аналіз сутності бюджетного планування як основного елемента управління бюджетом та пошук шляхів його удосконалення.

Проблематикою даного питання займалися як зарубіжні, так і українські вчені. Серед українських вчених слід відмітити наукові роботи О. Василика [19], В. Опаріна, В. Федосова, Л. Сафонова [13], М. Єрмошенко, С. Єрохіна, І. Плужнікова, Л. Бабич, А. Соколовської, Ю. Чередниченко [29], І. Чугунова [74], С. Юрія, Й. Бескида [7], Т. Єфименко [24], Л. Панкевича, М. Зварич, П. Могиляка [15] та ін.

Метою кваліфікаційної магістерської роботи є дослідження теоретичних і практичних засад бюджетного планування в системі місцевих фінансів та розробка практичних рекомендації щодо удосконалення системи бюджетного планування на прикладі бюджету Лебединського районного територіального центру соціального обслуговування (далі – територіального центру).

Реалізація мети кваліфікаційної магістерської роботи передбачає постановку та вирішення наступних завдань:

- визначити сутність та роль бюджетного планування в системі місцевих фінансів;
- охарактеризувати склад доходів місцевих бюджетів та визначити порядок їх формування;
- дослідити особливості планування видаткової частини місцевих бюджетів;
- провести загальну характеристику соціально-економічної діяльності територіального центру;
- проаналізувати виконання видаткової та дохідної частини бюджету територіального центру за 2013-2017 рр.;
- здійснити аналіз застосування програмно-цільового методу територіального центру за 2013-2017 рр.;
- здійснити оцінку ефективності бюджетної програми територіального центру надання соціальних послуг;
- проаналізувати можливі варіанти удосконалення програмно-цільового методу на місцевому рівні.

Об'єктом дослідження є сукупність економічних відносин, що формуються в системі місцевих фінансів.

Предметом дослідження є теоретичні і практичні засади процесу бюджетного планування в системі місцевих фінансів.

Кваліфікаційна магістерська робота виконана на матеріалах бюджету Лебединського районного територіального центру соціального обслуговування за 2013-2017 рр.

Для наукового вирішення поставлених у роботі завдань використовувалися наступні методи: економічного аналізу, синтезу, порівняння, аналогії, наукової абстракції, індукції, дедукції, спостереження, групування, узагальнення, прогнозування.

Інформаційну базу роботи становили підручники, навчальні посібники, наукові праці та статті вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів з питань бюджетного планування, нормативно-правові акти, що регулюють бюджетні відносини в Україні; монографії та наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених; наукові праці та публікації з питань функціонування місцевих бюджетів, фінансова звітність Лебединського районного територіального центру соціального обслуговування за 2013-2017 рр.

Сформульовані у кваліфікаційній магістерській роботі теоретичні узагальнення та практичні рекомендації стосовно удосконалення програмно-цільового методу на рівні місцевих бюджетів та шляхи удосконалення ефективності бюджетної програми можуть бути використані в діяльності Лебединського районного територіального центру соціального обслуговування.

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ В СИСТЕМІ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ

1.1 Сутність та роль бюджетного планування в системі місцевих фінансів

Система управління економікою регіону є складовою частиною економічної політики держави, яка спрямована на забезпечення економічного розвитку регіону відповідно до прийнятої стратегії розвитку економіки держави. Так, кожен регіон чи територіальне утворення для виконання функцій управління та забезпечення фінансування соціально-економічної сфери, що здійснюються органами державної та місцевої влади, потребує відповідних фінансових ресурсів, які виступають основою місцевих бюджетів.

Тому, наукове обґрунтування процесів бюджетного планування є важливим елементом в системі місцевих фінансів, що дозволяє забезпечити фінансування основних напрямків бюджетної сфери адміністративно-регіональної одиниці, яке спрямоване на соціально-економічне зростання регіонів.

У загальному вигляді, категорія «планування» належить до сфери людської діяльності, котру можна визначити як сукупність методів і прийомів, що дозволяють створити систему показників або послідовність дій до початку використання цих показників або до початку дій. Аналогічний підхід використовують і для визначення бюджетного планування [32].

Зауважимо, що наразі у фінансовій науці відсутнє загальноприйняте визначення поняття бюджетного планування, тому проведемо порівняльну характеристику тлумачення даної категорії різними авторами (табл. А.1).

Ми вважаємо, що бюджетним плануванням слід розуміти – елемент системи управління бюджетом, який забезпечує збалансованість та пропорційність бюджетних доходів та видатків, визначає обсяг, джерела та

напрями використання бюджетних коштів відповідно до пріоритетних напрямів бюджетної політики.

Як свідчить практика, ефективність організації бюджетного планування забезпечується за умови застосування науково обґрунтованих принципів.

До основних принципів бюджетного планування відносять [18, 73]:

Зміст бюджетного планування розкривають його функції [64]:

- інформаційна – відображення бюджетної політики держави;
- розподільча – проявляється в процесі вибору напрямів бюджетного фінансування, виходячи з раціональності фінансування економічних і соціальних суспільних програм;
- стимулююча – досягнення зростання суспільного добробуту шляхом забезпечення зростання темпів і пропорцій розвитку економіки завдяки визначенню необхідного рівня перерозподілу бюджетних ресурсів;
- регулююча – встановлення раціональних форм мобілізації ресурсів.

Важливою передумовою для формування бюджетів всіх рівнів є прогнозування як елемент макроекономічної політики держави.

Таким чином, з одного боку, прогнозування передує процесу планування, а з іншого – є його необхідною складовою.

На нашу думку, бюджетне прогнозування найбільш доцільно розглядати як початковий етап бюджетного планування, адже визначення майбутніх доходів і витрат потребує оцінки майбутнього обсягу національного доходу, державного боргу, рівня безробіття, інфляції, відсоткової ставки, обмінного курсу національної валюти та інших показників.

Розглянемо бюджетне планування з позицій системного підходу, аналізуючи склад системи бюджетного планування [5, 11, 24, 29].

Для з'ясування економічної природи системи бюджетного планування розглянемо її як один із елементів системи управління бюджетом (рис. 1.1).

	Система управління бюджетом	Система бюджетного планування
Суб'єкт	Бюджетний апарат – Верховна рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України, Державна казначейська служба України, Міністерство доходів та зборів України, Державна фінансова інспекція та їх територіальні органи на місцях, органи місцевого самоврядування.	Апарат бюджетного планування – Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, територіальні керівні органи виконавчої влади, Міністерство фінансів України, Рахункова палата, Державна фінансова інспекція та їх територіальні органи, розпорядники бюджетних коштів.
Об'єкт	Державний та місцеві бюджети, бюджетні відносини суб'єктів з приводу формування, розподілу і використання бюджетних коштів.	Державний та місцеві бюджети
Інструмент	Бюджетний механізм, методи управління бюджетом.	Механізм бюджетного планування, методи бюджетного планування.
Мета	Реалізація бюджетної політики в галузі акумулювання доходів, надання послуг суспільства, стабілізації, збалансування доходів та видатків.	Складання бюджету у відповідності до пріоритетів бюджетної політики.
Завдання	Вирішення питань, пов'язаних з плануванням, обліком, контролем, бюджетним регулюванням та виконанням бюджету	Визначення реальних джерел і достовірних обсягів доходів бюджету; оптимізація структури видатків бюджету; досягнення збалансованості між доходами і видатками; раціональний розподіл доходів та видатків між ланками бюджетної системи; формування бюджетних резервів.

Рисунок 1.1 – Порівняльна характеристика системи управління бюджетом та системи бюджетного планування

Порівняльну характеристику бюджетного механізму та механізму бюджетного планування наведено на рис. 1.2.

Бюджетний механізм	Механізм бюджетного планування
Складається з елементів, які забезпечують виконання етапів бюджетного циклу.	Застосовується для виконання одного з етапів бюджетного процесу – бюджетного планування.
Поділяється на окремі ланки, у відповідності до завдань, що вирішуються (формування доходів, здійснення видатків, міжбюджетний розподіл бюджетних коштів).	Складається із ланок у відповідності до завдань, що вирішуються(формування доходів, здійснення видатків, міжбюджетний розподіл бюджетних коштів).
Характеризується зв'язками управління між підрозділами бюджетного апарату.	Характеризується зв'язками управління між підрозділами апарату бюджетного планування.
Визначається сукупністю методів управління бюджетом.	Визначається сукупністю методів бюджетного планування.
Ефективність функціонування визначається станом внутрішніх та зовнішніх факторів.	Ефективність функціонування визначається станом внутрішніх та зовнішніх факторів.
Розподіляється між рівнями бюджетної системи.	Розподіляється між рівнями бюджетної системи.

Рисунок 1.2 – Порівняльна характеристика бюджетного механізму та механізму бюджетного планування [2, 17, 20]

Отже, на підставі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки. У науковій літературі існують різні підходи до трактування поняття «бюджетне планування», що свідчить про складність явища та неоднозначність його розуміння. Ми вважаємо що дане поняття варто розглядати як елемент системи управління бюджетом, який забезпечує збалансованість та пропорційність бюджетних доходів та видатків, визначає

обсяг, джерела та напрями використання бюджетних коштів відповідно до пріоритетних напрямів бюджетної політики.

Проведений нами аналіз особливостей, принципів та функцій бюджетного планування дозволив глибше розкрити його зміст, особливості організації та визначити шляхи забезпечення ефективності бюджетного планування.

1.2 Планування доходів місцевих бюджетів в Україні

Ми вважаємо, що в умовах поглиблення бюджетної реформи в Україні актуальними постають питання щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування, реалізація нових функцій яких потребує пошуку відповідних фінансових ресурсів. У зв'язку з цим, проблеми планування місцевих бюджетів набувають все більшої актуальності. Адже саме налагоджений, демократичний та прозорий механізм планування бюджетів всіх рівнів забезпечує ефективне управління як державними, так і місцевими фінансами в сучасних умовах розвитку суспільства. Тому, для науково обґрунтованого дослідження бюджетного планування, в тому числі на рівні місцевих бюджетів, необхідним є визначення економічної сутності його об'єктів – доходів та видатків бюджетів.

Аналіз законодавчої і нормативної бази, а також теоретичне узагальнення підходів вітчизняних економістів щодо визначення понять «доходи бюджету» та «надходження до бюджету» дали можливість обґрунтувати висновок щодо відсутності єдиних підходів до трактування даних понять. Щодо доходів місцевих бюджетів, то О. П. Кириленко розглядає за їх складом як доходи, які включають власні і закріплені надходження, перелік яких визначений на тривалу перспективу, що зумовлює необхідність

створення необхідних передумов для здійснення перспективного планування [41].

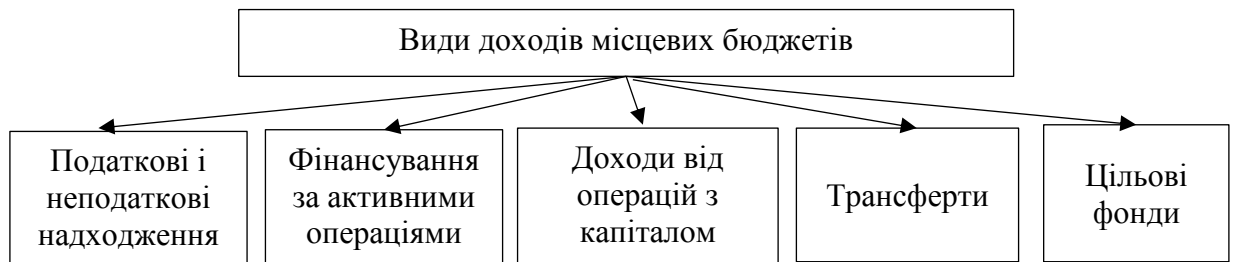

Рисунок 1.3 – Основні види доходів місцевих бюджетів [12]

На рисунку 1.3 представлено основні види доходів місцевих бюджетів. Отже, основними видами доходів місцевих бюджетів є податкові і неподаткові надходження, а також трансферти. Доходи від операцій з капіталом, фінансування за активними операціями, цільові фонди для місцевих бюджетів несуттєві.

Планування доходів місцевих бюджетів в Україні здійснюється на основі прямого розрахунку із застосуванням індексу відносної податкоспроможності відповідного регіону, які визначаються з урахуванням звітних даних про фактичні надходження податків та зборів до цих бюджетів за три останніх бюджетних періоди перед тим роком, в якому формується показники бюджету на плановий бюджетний період [67].

У процесі розрахунку враховуються втрати закріплених доходів місцевих бюджетів у результаті надання пільг платникам податків згідно з рішеннями відповідних рад, заборгованість і переплата перед місцевими бюджетами відповідно до податків, які беруться до розрахунку [46].

З'ясовано, що таке планування орієнтується на фактичний стан справ в економіці та не стимулює розвиток місцевого господарства з метою збільшення надходжень до місцевих бюджетів України.

Ще одним гальмуючим фактором є порядок надання міжбюджетних трансфертів до місцевих бюджетів з державного бюджету, згідно з яким

практично всі адміністративно-територіальні формування перетворилися на дотаційні, причому перерозподіл такої фінансової допомоги здійснюється із застосуванням командно-адміністративних методів [28].

Розрахунок прогнозних обсягів доходів місцевих бюджетів здійснювався за алгоритмом наведеним на рис. 1.4

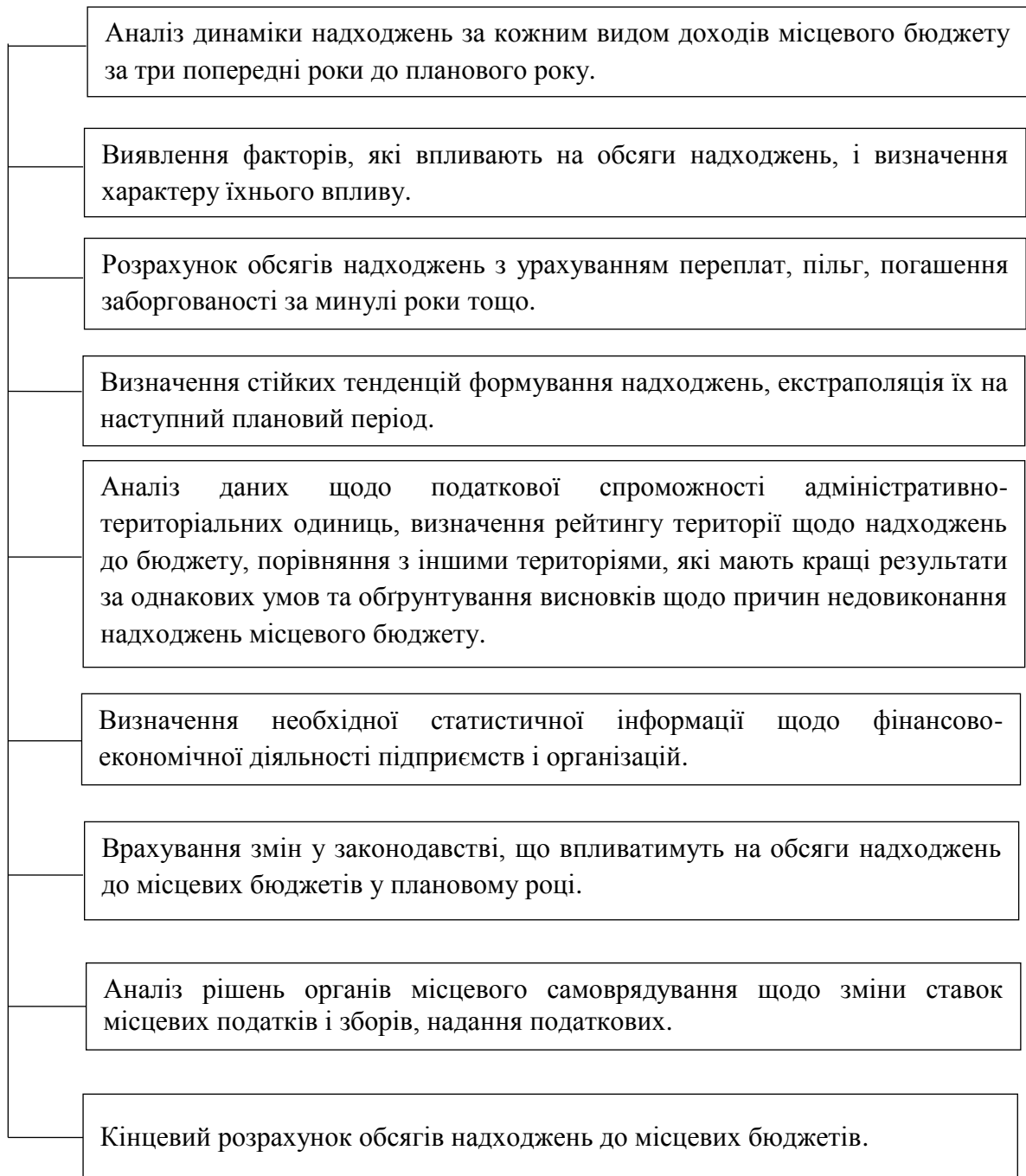

Рисунок 1.4 – Алгоритм розрахунку прогнозних обсягів надходжень до місцевих бюджетів [10]

У процесі розрахунку враховуються втрати закріплених доходів місцевих бюджетів у результаті надання пільг платникам податків згідно з рішеннями відповідних рад, заборгованість і переплата перед місцевими бюджетами відповідно до податків, які беруться до розрахунку. З'ясовано, що таке планування орієнтується на фактичний стан справ в економіці та не стимулює розвиток місцевого господарства з метою збільшення надходжень до місцевих бюджетів України [28].

Розглянемо особливості формування доходів місцевих бюджетів в Україні за період 2013-2017 рр. Динаміка доходів місцевих бюджетів України відображена в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Динаміка доходів місцевих бюджетів України в 2013-2017 рр., млрд. грн. [48, 49, 61, 62]

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
Податкові надходження, у т. ч.:	85,9	91,2	87,3	83,3	128,54
Податок на доходи фізичних осіб	61,1	64,6	62,6	47,1	79,0
Податок на прибуток підприємств	0,4	0,7	0,3	3,7	5,6
Податки на власність	0,7	0,6	0,4	0,0	0,0
Збори за спеціальне використання природних ресурсів, у т. ч.:	15,2	15,0	14,6	1,9	25,24
збір за спеціальне використання лісових ресурсів	0,2	0,2	0,4	0,4	0,4
збір за спеціальне використання води	0,7	0,7	0,6	0,5	0,5
плата за користування надрами	1,8	1,2	1,4	0,9	1,04
плата за землю	12,6	12,8	12,1	-	23,3
Акцизний податок	1,2	1,4	0,2	6,1	11,6
Місцеві податки і збори, у т. ч.:	5,5	7,3	8,1	22,4	18,7
податок на майно	0,0	0,0	0,0	13,8	1,4
збір за місця для паркування транспортних засобів	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
туристичний збір	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності	0,5	0,5	0,5	-	-
єдиний податок	4,8	6,6	7,4	8,5	17,2
Екологічний податок	1,6	1,5	1,2	1,8	2,26
Фіксований сільськогосподарський податок	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0
Неподаткові надходження, у т. ч.:	12,6	12,1	12,3	18,0	15,6
Доходи від власності та підприємницької діяльності	0,6	0,5	0,3	0,3	0,3
Адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності	1,7	1,9	1,6	2,4	2,4
Власні надходження бюджетних установ	9,5	8,9	9,6	14,4	12,5
Доходи від операцій з капіталом	1,8	1,4	1,1	1,5	1,6

Продовження таблиці 1.4

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
Цільові фонди	0,6	0,5	0,4	0,4	0,4
Разом доходів (без урахування міжбюджетних трансфертів)	100,8	105,2	101,1	103,3	146,4
Офіційні трансферти, у т. ч.:	124,5	115,8	130,6	183,2	196,0
Дотації	60,6	61,2	64,4	7,4	4,7
Субвенції	63,8	54,6	66,2	175,8	89,5
Разом	225,3	221,0	231,7	286,6	366,0

Отже, за аналізований період доходи місцевих бюджетів зросли від 225,3 млрд. грн. у 2013 р. до 366 млрд. грн. – у 2017 р., тобто, темп росту вказаних доходів становив 162,45 %. При цьому, темп росту податкових надходжень становив 149,63 %, неподаткових надходжень – 123,81 %. Одночасно, офіційні трансферти зростали з темпом 154,43 %.

Однак, слід зазначити, що починаючи із 2014 року обсяг податкових надходжень у загальній сумі доходів місцевого бюджету скорочується, у першу чергу, за рахунок зменшення податку на доходи фізичних осіб. Паралельно з цим офіційні трансферти мають стійку тенденцію до зростання і зросли майже вдвічі, в порівнянні з 2013 роком. Проте вже в 2017 році обсяг податкових надходжень у загальній сумі доходів місцевого бюджету збільшився на 64,8 % порівняно з попереднім роком, за рахунок збільшення податку на доходи фізичних осіб (на 59,62 %) та податку на прибуток підприємств (на 66,07 %) порівняно з попереднім роком.

На планування доходів місцевих бюджетів великий вплив мають зміни, які відбуваються у механізмі формування дохідної бази і пов'язані з удосконаленням бюджетно-податкового законодавства, а саме з переглядом складу доходів місцевих бюджетів та вдосконаленням системи оподаткування. Основними методами планування при цьому вважаються аналітичний метод й економіко-математичне моделювання (при проведенні аналітичних розрахунків).

Структуру доходів місцевих бюджетів України за період 2013-2017 рр. ілюструє таблиця 1.2.

Таблиця 1.2 – Структура доходів місцевих бюджетів України в 2012-2016 рр., % [48, 49, 61, 62]

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
Податкові надходження	38,1	41,3	37,7	29,1	35,1
Неподаткові надходження	5,6	5,5	5,3	6,3	4,3
Доходи від операцій з капіталом	0,8	0,6	0,5	0,5	0,4
Цільові фонди	0,3	0,2	0,2	0,1	0,1
Разом доходів (без урахування міжбюджетних трансфертів)	44,8	47,6	43,6	36,1	39,9
Офіційні трансферти, у т. ч.:	55,2	52,4	56,4	63,9	53,5
Дотації	26,9	27,7	27,8	2,6	1,3
Субвенції	28,3	24,7	28,6	61,4	24,5
Разом	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Порівняння обсягів надходжень до місцевих бюджетів України за 2013-2017 рр. щодо їхніх основних видів (табл. 1.5) дає змогу стверджувати, що основну питому вагу в їхній структурі становлять податкові надходження, частка яких коливалася впродовж аналізованого періоду від 38,1 % у 2013 р. до 35,1 % у 2017 р., а також міжбюджетні трансферти, коливання питомої ваги яких відбувалося з 55,2 % у 2013 р. до 53,5 % у 2017 році.

Найменшу частку в доходах місцевих бюджетів, затверджених місцевими радами з урахуванням змін, становили надходження від цільових фондів у 2013 р. – 0,3 %, які до 2017 р. зменшилися до 0,1 %. Зменшення планової частки спостерігаємо також щодо доходів від операцій з капіталом. Найбільша їхня питома вага у доходах місцевих бюджетів склала 0,8 % у 2013 р., яка до 2017 р. зменшилася і становила 0,4 %.

За аналізований період спостерігаємо зростання частки міжбюджетних трансфертів в структурі місцевих бюджетів з 55,2 % у 2013 р. до 53,5 % у 2017 р., що свідчить про ослаблення бюджетної централізації.

Незначні коливання впродовж 2013-2017 рр. можна простежити щодо питомої ваги неподаткових надходжень, які зменшилися з 5,6 % у 2013 р. до 4,3 % у 2017 році.

Різний ступінь дотаційної залежності обумовлений діючим механізмом розмежування доходів і видатків між бюджетами різних рівнів [48, 49, 50].

Таким чином, необхідно зазначити, що за аналізований період доходи місцевих бюджетів України загалом мали тенденцію до зростання за рахунок дії факторів, які безпосередньо впливають на покращення життєвого рівня населення й обсягів податкової соціальної пільги: збільшення мінімальної заробітної плати і підвищення прожиткового мінімуму в Україні. Важливим та дієвим інструментом регулювання економічних і соціальних процесів став показник легалізації доходів фізичних осіб, що зумовлено значним обмеженням у процесі реалізації політики оплати праці в недержавних структурах прямого державного впливу.

1.3 Визначення видатків місцевих бюджетів як об'єкту бюджетного планування

У сучасних умовах реформування бюджетної системи України одним з важливих інструментів макроекономічного регулювання виступають видатки бюджету. Через видатки бюджету держава здійснює безпосередній вплив на соціально-економічні процеси у країні та регіонах. Адже саме через визначення пріоритетних напрямків бюджетних видатків, здійснення їхнього фінансування і забезпечення процесу фінансового вирівнювання територій виявляється регулююча роль видатків бюджету, що слугують основою для функціонування ринкового середовища в державі. Зокрема, за допомогою видатків місцевих бюджетів забезпечується розвиток соціальної інфраструктури та здійснюється реалізація інтересів різних верств населення, що загалом визначає рівень добробуту громадян і забезпеченість їх соціально-культурними послугами [52].

Методи планування видатків місцевих бюджетів представлено на рисунку 1.5.

Рисунок 1.5 – Методи планування витратків місцевих бюджетів [44]

Аналізуючи динаміку планових обсягів витратків місцевих бюджетів України, що затверджуються місцевими радами з урахуванням змін на 2013-2017 рр. (табл. 1.3), простежуємо їхню позитивну тенденцію до збільшення.

Так впродовж аналізованого періоду обсяги витратків загалом збільшилися на 100,62 млрд. грн. (234,51 млрд. грн. у 2013 р. до 335,12 млрд. грн. у 2017 році). Найбільшу питому вагу в загальному обсязі витратків місцевих бюджетів становлять витратки на освіту, обсяги яких збільшилися

протягом вказаного періоду в 1,3 рази. Зростання обсягів видатків спостерігаємо також за іншими видами, зокрема на духовний та фізичний розвиток – у 1,31 рази; на соціальний захист та соціальне забезпечення – у 1,92 рази; на охорону здоров'я – у 1,22 рази; на охорону навколишнього природного середовища – у 1 раз; на економічну діяльність – у 2,01 рази; на загальнодержавну діяльність – у 1,49 рази.

Таблиця 1.3 – Структура видатків місцевих бюджетів України що затверджуються місцевими радами з урахуванням змін на 2013-2017 рр., млрд. грн. [48]

Видатки	2013	2014	2015	2016	2017
Соціальний захист та соціальне забезпечення	51,24	58,14	24,69	73,35	98,23
Охорона здоров'я	47,49	49,07	26,31	55,81	57,88
Духовний та фізичний розвиток	8,70	9,60	5,07	9,91	11,36
Охорона навколишнього природного середовища	2,52	2,85	0,69	2,38	2,53
Освіта	72,25	76,72	39,85	86,19	93,37
Житлово-комунальне господарство	22,19	12,75	9,21	17,38	17,33
Економічна діяльність	18,22	17,43	16,46	22,90	36,66
Громадський порядок, безпека, судова влада	0,24	0,25	2,21	0,35	0,38
Загальнодержавні функції	11,66	12,80	10,20	15,67	17,39
Всього	234,51	239,62	134,69	283,94	335,12

Також зростання видатків на громадський порядок, безпеку та судову владу з 0,24 млрд. грн. у 2013 р. до 2,21 млрд. грн. у 2015 р. Однак у 2016 р. їхній плановий обсяг зменшився на 1,86 млрд. грн. порівняно з 2015 р. і на 2017 р. становив 0,38 млрд. грн.

Негативну тенденцію до зменшення мають лише видатки на житлово-комунальне господарство, їх загальний обсяг яких за аналізований період зменшився на 4,86 млрд. грн.

Планування видатків місцевих бюджетів на 2017 рік здійснювалося на основі Бюджетного кодексу України [12]. Відповідно до останніх змін, за місцевими бюджетами на стабільній основі закріплено ряд важливих бюджетоутворюючих джерел. Зазначені зміни дали змогу збільшити ресурсну базу місцевих бюджетів, що забезпечувало здійснення ефективної системи

управління місцевими фінансами, стійке економічне зростання регіонів і гарантування виконання органами місцевої влади своїх зобов'язань.

Динаміка видатків загального фонду місцевих бюджетів України представлена на рисунку 1.6.

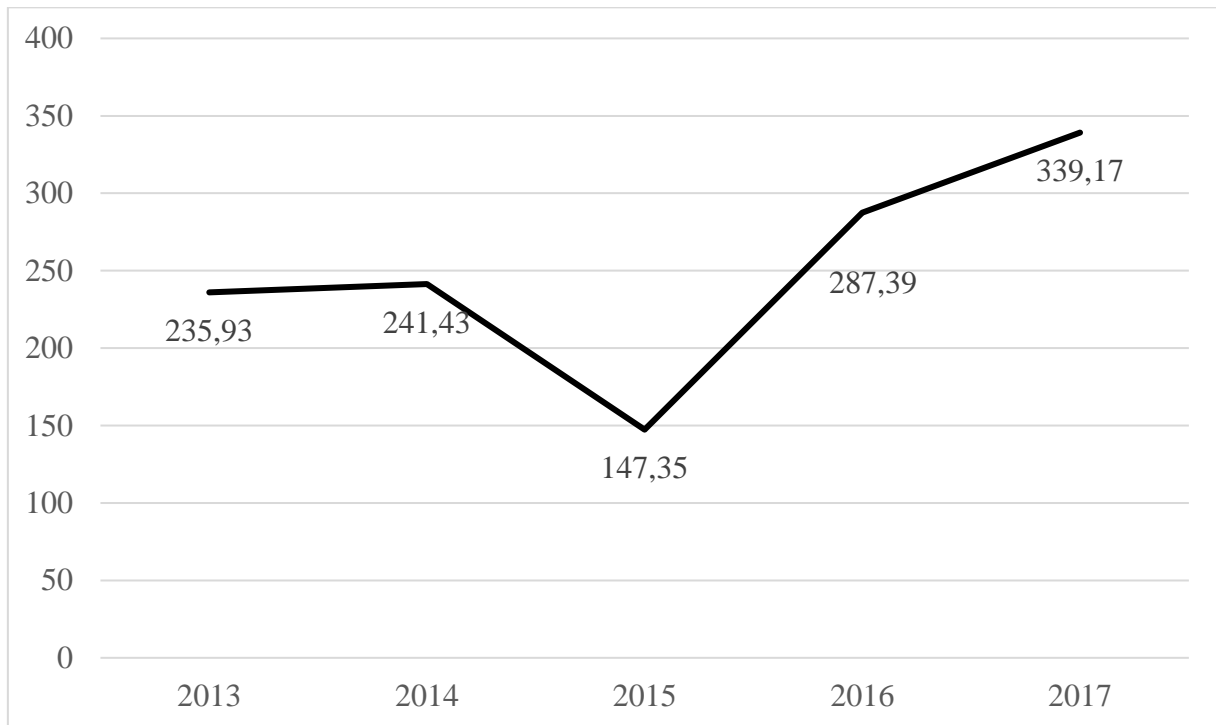

Рисунок 1.6 – Динаміка видатків загального фонду місцевих бюджетів України (з урахуванням трансфертів) у 2013-2017 рр., млрд. грн.

Проаналізувавши дані наведені на рисунку 1.4, можна побачити, що ресурс місцевих бюджетів на 2017 р. становить 339,17 млрд. грн., що на 103,24 млрд. грн., тобто 8,25 %, більше, ніж у 2013 році [48].

Так, найбільше значення видатки загального фонду місцевих бюджетів України мали у 2017 році, питома вага яких в загальному обсязі складає 27,11 %. Найменше значення видатки з урахуванням трансфертів мали у 2015 році – 11,78 %. У 2016 р. прогнозний обсяг видатків загального фонду місцевих бюджетів України з урахуванням трансфертів становив 287,39 млрд. грн., що на 11,19 % більше, ніж у 2015 р. та на 3,67 % – порівняно з 2014 р.

Динаміку видатків місцевих бюджетів України за економічною класифікацією в 2012-2017 рр. ілюструє таблиця 1.4.

Таблиця 1.4 – Динаміка видатків місцевих бюджетів України за економічною класифікацією в 2012-2017 рр., млрд. грн. [48, 49, 50]

Вид видатків	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
Поточні видатки	206,4	205,6	211,7	255,5	309,3
Оплата праці	97,7	103,4	93,2	104,5	117,8
Використання товарів і послуг	38,8	37,8	42,5	59,8	69,3
Дослідження і розробки	4,5	5,4	11,5	10,6	6,9
Обслуговування боргових зобов'язань	1,2	1,5	1,5	2,0	0,8
Поточні трансферти	23,9	11,6	22,0	16,8	20,5
Соціальний захист та соціальне забезпечення	44,7	51,1	52,3	71,9	100,4
Інші поточні видатки	-	0,2	0,2	0,5	0,5
Капітальні видатки	16,2	14,2	13,9	36,5	66,3
Придбання основного капіталу	12,2	9,9	10,0	26,7	47,4
Придбання землі та нематеріальних активів	0,0	0,0	0,2	0,4	1,2
Капітальні трансферти	4,0	4,3	3,9	9,9	18,9
Всього	222,6	219,8	225,6	292,5	758,9

Так, варто відзначити, що найбільший обсяг видатків місцевих бюджетів спрямовується на оплату праці. Їх обсяг зріс з 97,7 млрд. грн. у 2013 р. до 117,8 млрд. грн. у 2017 р.

Друга за обсягом стаття видатків місцевих бюджетів – соціальний захист та соціальне забезпечення. Обсяг її фінансування зріс з 44,7 млрд. грн. у 2013 р. до 100,4 млрд. грн. – у 2017 р.

Третя за обсягом стаття видатків місцевих бюджетів – використання товарів і послуг. Обсяг її фінансування зріс з зріс з 38,8 млрд. грн. у 2013 р. до 69,3 млрд. грн. – у 2017 р.

Капітальні видатки місцевих бюджетів у 2013 р. становили 16,2 млрд. грн., а в 2017 р. – зросли до 66,3 млрд. грн. Такий показник є рекордним за останні роки.

Таким чином, основним призначенням місцевих бюджетів є фінансове забезпечення розвитку регіонів, вирішення соціально-економічних завдань органів місцевого самоврядування. Це вимагає визначення такого перерозподілу коштів, який би забезпечив підтримання певного життєвого рівня в окремих регіонах країни. Результати аналізу свідчать, що перспективним напрямом соціально-економічного розвитку країни та її регіонів має стати удосконалення управління видатками місцевих бюджетів України, що базується на достатньому фінансовому забезпеченні регіонів, урахуванні суспільних потреб, ефективному, результативному, прозорому й цільовому використанню бюджетних ресурсів. Реалізація ефективної бюджетної політики у сфері видатків місцевих бюджетів сприятиме зміцненню фінансового потенціалу держави та адміністративно-територіальних одиниць. Це вимагає вживання відповідних заходів, зокрема, з питань удосконалення управління місцевими бюджетами за програмно-цільовим методом.

2 АНАЛІЗ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ В СИСТЕМІ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ

2.1 Аналіз виконання видаткової та дохідної частини бюджету Лебединського районного територіального центру соціального обслуговування за 2013-2017 рр.

Територіальний центр є державною установою, підпорядкованою Лебединській районній державній адміністрації.

Територіальний центр було створено з метою надання соціальних послуг особам, що мають складні життєві обставини і потребують допомоги, відповідно до їх місця проживання або перебування.

Структура територіального центру представлена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Структура територіального центру

№ п/п	Структурні підрозділи	Гранична чисельність (одиниць)
Апарат територіального центру		
1	Директор територіального центру	1
2	Заступник директора-завідувач відділення соціальної допомоги вдома	1
3	Головний бухгалтер	1
4	Економіст	1
5	Бухгалтер	1
6	Касир	0,5
7	Інспектор з кадрів	0,5
8	Оператор комп'ютерного набору	1
9	Водій	0,5
10	Прибиральник службових приміщень	1
11	Сторож	3
Відділення соціальної допомоги вдома		
12	Соціальний працівник	1
13	Соціальний робітник	47,5
Відділення організації надання адресної натуральної та грошової допомоги		
14	Завідувач відділення	1
15	Соціальний робітник	0,5
16	Перукар	0,5
17	Швачка	0,75
18	Машиніст з прання білизни	0,25
19	Завідувач відділення	1
20	Медична сестра	0,5

Організаційна структура територіального центру по спеціальному фонду представлена в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Структура територіального центру по спеціальному фонду

№ п/п	Структурні підрозділи	Гранична чисельність (одиниць)
Відділення соціальної допомоги вдома		
1	Соціальний робітник	12,25
Відділення організації надання адресної натуральної та грошової допомоги		
2	Перукар	0,25
3	Швачка	0,25
4	Машиніст з прання білизни	0,25
Відділення денного перебування		
5	Медична сестра	0,25

Із здобуттям Україною незалежності та переходом до ринкової трансформації вітчизняна економіка пройшла ряд етапів розвитку, які супроводжувались піднесеннями, падіннями та кризами, що позначилося на розвитку механізму бюджетного планування і прогнозування видатків та доходів, котре є ефективним інструментом забезпечення виконання певних стратегічних завдань соціально-культурної політики. Адже в процесі побудови соціальної держави постала необхідність створення умов для матеріального забезпечення суспільства на рівні сучасних стандартів, задоволення його когнітивних та культурних потреб, гарантування особистої безпеки кожного громадянина.

Враховуючи узагальнення і висновки, наведені в першому розділі роботи, доходами бюджету є кошти, що надходять у постійне користування та на безповоротній основі. Саме вони забезпечують стабільність окремого бюджету і фінансують його видатки.

Загальновідомо, що в залежності від джерел утворення доходів та видатків їх поділяють на два види: доходи та видатки загального фонду, доходи та видатки спеціального фонду.

У таблиці Б.1 додатку Б проаналізовано планові видатки загального фонду територіального центру за 2013-2017 рр. Можна зробити висновок, що

затверджена сума видатків на 2017 рік у порівнянні з 2013 роком зросла на 126206 грн. або на 7,3 %. Найбільший сукупний обсяг видатки мали в 2016 році – 1971398 грн., дане явище було спричинене значним зростанням видатків на нарахування на заробітну плату – 506366 грн., дане значення є найбільшим за всі проаналізовані роки. Найбільше виросли видатки на заробітну плату та на оплату комунальних послуг та енергоносіїв, а саме на 195260 грн. або 15,78 % та на 44366 грн. або 118,34 %.

Зростання видатків на оплату праці з одночасним невеликим збільшенням суми нарахувань на неї може свідчити лише про збільшення суми самої заробітної плати кожного працівника, оскільки сума законодавчо встановленої мінімальної заробітної плати постійно зростає. Також значно зросли планові видатки на оплату послуг (крім комунальних) – 6776 грн. або 138,14 %, видатки на відрядження – 1020 грн. та 170 %.

Для більш детального аналізу, вважаємо за доцільне також проаналізувати фактичні видатки. Аналіз фактичних видатків загального фонду територіального центру за період 2013-2017 рр. наведено у таблиці Б.2 додатку Б.

Як видно з таблиці Б.2 додатку Б, у 2013-2017 рр. найбільше використання коштів загального фонду територіального центру була на:

- оплату заробітної плати працівникам обсяг якої зріс на 183029,90 грн. або 14,79 %;
- оплату послуг крім комунальних – на 3395,77 грн. або 78,19 %;
- оплата комунальних послуг та енергоносіїв – на 35507,74 грн., або 99,10 %.

У свою чергу зменшилися видатки на :

- нарахування на заробітну плату – на 120513,77 грн., або на 27,42 %;
- предмети, матеріали, обладнання та інвентар – на 4100,77 грн. або 47,32 %.

Найбільшу питому вагу в загальному обсязі мають видатки на заробітну плату – 72,52 %. Друге місце належить видаткам на нарахування на заробітну

плату – 23,91 %. Видатки на оплату послуг та енергоносіїв складають – 2,78 %, з яких: 1,86 % належить видаткам на оплату праці, 0,50 % – оплата електроенергії, 0,40 % – оплата тепlopостачання, 0,02 % – оплата водопостачання та водовідведення. Використання товарів і послуг – 0,74 %. Найменше значення мають видатки на відрядження – 0,04 %.

Найбільше значення за аналізований період фактичні видатки мали в 2016 році – 1957224,51 грн., найменше в 2015 році – 1685123,42 грн.

Для порівняння планових та фактичних видатків територіального центру зведемо ці показники в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3 – Порівняльний аналіз планових та фактичних видатків загального фонду територіального центру за 2013-2017 рр.

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
Затверджено на звітній рік, грн	1728833,00	1824320,50	1736998,00	1971398,00	1855039,00
Фактичні, грн	1726531,96	1821865,12	1685123,42	1957224,51	1824780,13
Абсолютне відхилення, грн	2301,04	2455,38	51874,58	14173,49	30258,87
Відносне відхилення, %	0,13	0,13	3,08	0,72	1,66

У 2013 р. відхилення складає 2301,04 грн. (залишок коштів). У відсотковому співвідношенні відхилення складає 0,13 %. У 2014 році відхилення складає 2455,38 грн. (залишок коштів). У відсотковому співвідношенні відхилення складає 0,13 %. У 2015 році відхилення складає 51874,58 грн. (залишок коштів). У відсотковому співвідношенні відхилення складає 3,08 %. У 2016 році відхилення складає 14173,49 грн. (залишок коштів). У відсотковому співвідношенні відхилення складає 0,72 %. У 2017 році відхилення складає 30258,87 грн. (залишок коштів). У відсотковому співвідношенні відхилення складає 1,66 %. Це свідчить про те, що коштів виділяється більш ніж достатньо.

Для аналізу планових та фактичних видатків спеціального фонду за період 2013-2017 рр. була розглянута форма №4-1д «Звіт про надходження та використання коштів, отриманих як плата за послуги».

Отже, проаналізувавши дані наведені у таблиці Б.3 додатку Б, можна стверджувати, що при плануванні видатків найбільший обсяг припадає на заробітну плату питома вага яких в загальному обсязі складає 56,82 %, або 116512 грн. Питома вага нарахування на заробітну плату становить – 19,93 % або 40869,00 грн., використання товарів і послуг – 17,24 % або 35352,71 грн., оплата комунальних послуг та енергоносіїв – 5,92 % або 12139 грн. Найменше значення питомої ваги мають планові видатки на відрядження які були лише в 2016 році – 0,09 % або 190 грн. відповідно.

Загалом найбільший обсяг планові видатки мали в 2013 році – 56306 грн., а найменше в 2017 році – 28325 грн.

Також спостерігається значне зменшення планових видатків на оплату праці за аналізований період, зокрема:

- заробітна плата зменшилася на 22087 грн. або у відсотковому відношенні 62,82 %;
- нарахування на оплату праці зменшилися на 9828 грн. або на 77 %;
- оплата комунальних послуг та енергоносіїв зменшення на 189 грн або на 6,62 %;

Збільшення видатків відбулося лише на використання товарів та послуг на 4123 грн. або 74,6 %. Для аналізу фактичних видатків спеціального фонду за 2013-2017 рр. була також розглянута форма № 4-2д «Звіт про надходження та використання коштів, отриманих за іншими джерелами». Данні показники відображенні у таблиці Б.4 додатку Б. Найбільшу питому вагу, в структурі фактичних видатків спеціального фонду складають видатки на заробітну плату – 61,12 %, нарахування на заробітну плату 21,19 %. Видатки на використання товарів і послуг займають 5,81 % в загальному обсязі, і найменше займають видатки на оплату комунальних послуг та енергоносіїв – 5,81 %.

Найбільший обсяг фактичні видатки мали у 2013 році і складала – 53040,71 грн. що на 27431,56 грн. більше ніж в 2017 році. Найменше значення відповідно фактичні видатки спеціального фонду мали в 2017 році – 25609,15

грн. Що свідчить про, значне зменшення обсягів надання платних послуг територіальним центром.

Проводячи аналіз фактичних видатків спеціального фонду за період 2013-2017 рр. по територіальному центру було встановлено, що у 2013 році було найбільше використання коштів спеціального фонду у порівнянні з 2017 роком, саме: видатки на заробітну плату були більше на 22489,91 грн. або на 64,39 %; нарахування на заробітну плату, відповідно також були дещо більше на 9856,01 грн. або на 77,91 %;

Проте в 2017 році було більше використано коштів на предмети, матеріали, обладнання та інвентар на 4077,79 грн. у порівнянні з 2013 роком. Основною причиною такого збільшення є значне зношення обладнання для надання соціальних послуг – швейних та перукарських.

Проведемо порівняння між плановими та фактичними видатками спеціального фонду, для цього зведемо ці показники в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4 – Порівняльний аналіз планових та фактичних видатків спеціального фонду територіального центру за 2013-2017 рр.

Показник	2013	2014	2015	2016	2017
Затверджено на звітній рік, грн	56 306,00	45 172,60	42 659,11	32 600,00	28 325,00
Фактичні, грн	53 040,71	37 667,33	29 391,51	29 606,68	25 609,15
Абсолютне відхилення, грн	3 265,29	7 505,27	13 267,60	2 993,32	2 715,85
Відносне відхилення, %	6,16	19,93	45,14	10,11	10,60

Зробивши аналіз даних наведених в таблиці 2.4, можна зробити висновок, що коштів для спеціального фонду виділяється більш ніж достатньо. Адже за аналізований період, в кожному році є певний залишок коштів. Слід проаналізувати рух коштів, отриманих як плату за послуги (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5 – Рух коштів, отриманих як плата за послуги територіального центру за 2013-2017 рр.

№	Показник	2013	2014	2015	2016	2017	Відхилення +/-
1	Надходження коштів усього, грн	45549,3	49125,3	40451,7	32592,4	28125,4	-17423,9

Продовження таблиці 2.5

№	Показник	2013	2014	2015	2016	2017	Відхилення +/-
2	За послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю, грн	45549,3	49125,3	40451,7	32592,4	28125,4	-17423,9
3	Залишок коштів на початок року, грн	15262,4	3124,6	17055,1	11453,4	12424,0	-2838,4
4	Залишок коштів на кінець року, грн	3124,6	17055,1	11453,4	12424,0	13381,6	10257,0
5	Коефіцієнт обороту з надходження	0,75	0,94	0,70	0,74	0,69	-0,06
6	Коефіцієнт обороту з використання	0,95	0,67	0,80	0,72	0,67	-0,28
7	Коефіцієнт співвідношення надходжень і витрат	0,79	1,40	0,88	1,03	1,04	0,25

Проаналізувавши дані наведені в таблиці 2.5 зазначимо, що найбільшими доходи спеціального фонду були у 2014 році, що на 3575,99 грн більше ніж в попередньому році, і на 20999,86 грн. більше ніж в 2017 році.

Загалом, спостерігається негативна динаміка до зменшення надходжень спеціального фонду територіального центру та збільшення видатків по ньому.

Коефіцієнти обороту з надходження, використання коштів, а також коефіцієнт співвідношення надходжень і витрат у 2014, 2016 і 2017 рр. більші за одиницю. Таким чином, можна зробити висновок про нормальну наповнюваність спецфонду бюджетної установи. Однак у 2013, 2014 рр. дані показники значно менші за норму, тобто можна говорити про незадовільне функціонування бюджетної установи в дані періоди часу.

Таким чином, проаналізувавши дані напрямки планування та витрачання бюджетних коштів зведеного та спеціального фонду

територіального центру можна стверджувати, що кошти, які виділяються протягом звітного періоду, використовуються не в повному обсязі. Спостерігається надлишок виділених коштів. Однак не кожна установа може похвалитись тим, що у них немає недостачі бюджетних коштів.

2.2 Аналіз застосування програмно-цільового методу (на прикладі Лебединського районного територіального центру соціального обслуговування за 2013-2017 рр.)

Модель бюджетного процесу за програмно-цільовим методом представлена на рис. 2.1.

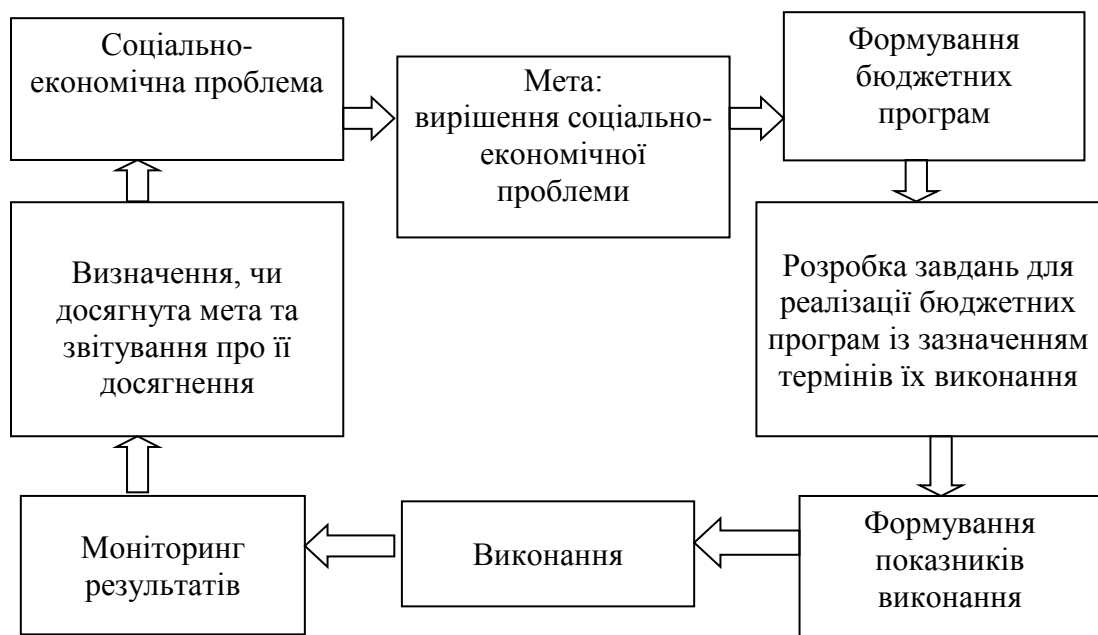

Рисунок 2.1 – Модель бюджетного процесу за програмно-цільовим методом

На рисунку 2.2 наведені складові елементи бюджетної програми територіального центру.

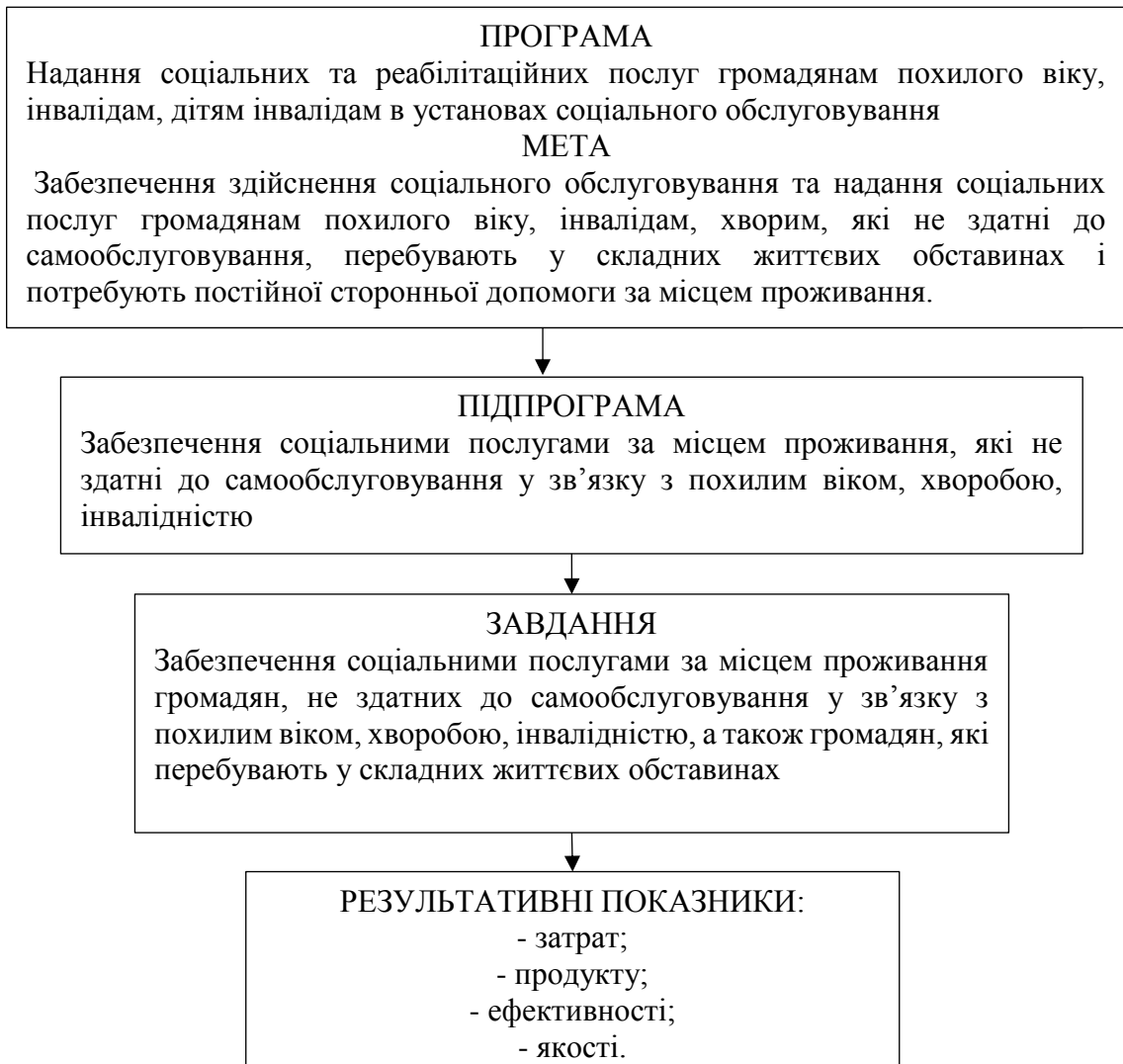

Рисунок 2.2 – Структура бюджетної програми територіального центру

Варто зазначити, що під час розробки бюджетної програми головним розпорядникам бюджетних коштів необхідно чітко усвідомлювати, яким чином вимірювати результати її реалізації. Саме для вимірювання таких результатів застосовуються результативні показники виконання бюджетних програм.

Для більш детального аналізу проведемо порівняння прогнозного та звітного обсягу видатків загального фонду територіального центру за бюджетними програмами та підпрограмами. Дані наведені у таблиці Б.5 додатку Б .

Проаналізувавши дані наведені в таблиці Б.5 можна стверджувати, що обсяги звітних видатків значно перевищують значення прогнозних. У загальному обсязі за аналізований період прогнозні видатки на 1147424 грн. менші ніж видатки звітного періоду.

Найбільше прогнозне значення видатки загального фонду мали в 2015 році – 1610660 грн., що на 83496 грн. менше за видатки звітного періоду. Все це свідчать про проріхи системи середньострокового планування на місцевому рівні.

У вітчизняній практиці використовують чотири групи результативних показників. Проаналізуємо дані показники на прикладі Лебединського районного територіального центру соціального обслуговування за 2015-2017 рр. Дані наведені в таблиці Б.6 додатку Б.

Оскільки територіальний центр є неприбутковою організацією, то показники затрат описують лише зовнішнє середовище організації (кількість установ, кількість відділень та працівників).

Згідно з даними наведеними у таблиці Б.6 додатку Б, проектний показник загальної чисельності осіб які потребують соціального обслуговування є значно більшим за звітний, зокрема в 2015 році проектний показник складав 1233 особи, що на 62 менше ніж за звітний період. Аналогічна ситуація спостерігається і в 2016 році.

Показник ефективності в 2015 р. та в 2016 р. мав позитивну тенденцію до збільшення, значно перевищивши проектне значення. Проте в 2017 році показник зменшився на – 1272 грн. в порівнянні з 2016 роком.

Таким чином, проаналізувавши механізм реалізації програно-цільового методу на прикладі бюджетної організації, можна зробити висновок, що застосування програмно-цільового методу носить формальний характер, тому як наслідок: не розуміння керівниками та працівниками організації чіткої мети та результатів, яких слід досягнути за допомогою реалізації бюджетних програм; відсутність чітких та зрозумілих інструктивних матеріалів з питання розробки бюджетних програм в частині результативних показників;

практично всі показники результативності не націлені на досягнення результат дані показники описують скоріше процес та зовнішнє середовище організації.

Дослідження практики бюджетного планування доходів та видатків територіального центру дало змогу зробити такі висновки: затверджена сума видатків на 2017 рік у порівнянні з 2013 роком зросла на 126206 грн. або на 7,3 %, найбільший сукупний обсяг видатки мали в 2016 році – 1971398 грн., дане явище було спричинене значним зростанням видатків на нарахування на заробітну плату – 506366 грн., дане значення є найбільшим за всі проаналізовані роки, найбільше виросли видатки на заробітну плату та на оплату комунальних послуг та енергоносіїв, а саме на 195260 грн. або 15,78 % та на 44366 грн. або 118,34 %; найбільшими доходи спеціального фонду були в 2014 році, що на 3575,99 грн більше ніж в попередньому році, і на 20999,86 грн. більше ніж в 2017 році. Загалом, спостерігається негативна динаміка до зменшення надходжень спеціального фонду та збільшення видатків по ньому.

3 НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ В СИСТЕМІ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ

3.1 Оцінка ефективності бюджетної програми (на прикладі Лебединського районного територіального центру соціального обслуговування)

Проведення оцінки ефективності бюджетної програми на стадії планування може забезпечуватися за допомогою: відображення зв'язку результатів реалізації програми зі стратегічними цілями і завданнями суб'єкта бюджетного планування; визначення переліку заходів з реалізації програми, термінів їх реалізації; встановлення цільових показників та їх значень; визначення ризиків реалізації програми та їх можливого впливу на досягнення поставлених цілей (безпосередніх результатів); встановлення розмірів і джерел фінансування [23].

Проаналізовані Методичні рекомендації визначають лише загальні підходи щодо проведення оцінки ефективності бюджетної програми. Для більш ґрунтовного аналізу ефективності використання бюджетних програм та враховуючи те, що на місцевому рівні одну програму може виконувати кілька розпорядників бюджетних коштів, Міністерство фінансів розробило Методику здійснення порівняльного аналізу ефективності бюджетних програм (далі – Методика). За допомогою даної Методики існує можливість співставлення ефективності використання коштів бюджетної програми різними розпорядниками бюджетних коштів [59].

Запропонована методика передбачає, що всі результативні показники поділяються на стимулятори та дестимулятори (рис. 3.1).

Рисунок 3.1 – Результативні показники бюджетної програми

Шкала аналізу ефективності бюджетної програми буде складатися з трьох ступенів.

Таблиця 3.1 – Шкала аналізу ефективності бюджетної програми

Ефективність бюджетної програми	Кількість балів
Висока	215 і більше
Середня	190-215
Низька	менше 190

Розглянемо основні параметри аналізу.

Для розрахунку середнього індексу виконання показників ефективності бюджетної програми використовується формула:

$$I_{(еф)} = \sum \frac{\Pi_{(еф)і фак}}{\Pi_{(еф)і план}} \div Z_{(еф)} \times 100 \% \quad (3.1)$$

де $\sum \frac{\Pi_{(еф)і фак}}{\Pi_{(еф)і план}}$ – сума співвідношень фактичних та планових значень всіх показників ефективності, що входять до бюджетної програми;

$Z_{(еф)}$ – кількість показників ефективності бюджетної програми;

Для розрахунку середнього індексу виконання показників якості бюджетної програми використовується формула:

$$I_{(як)} = \sum \frac{\Pi_{(як) і фак}}{\Pi_{(як) і план}} \div Z_{(як)} \times 100 \% \quad (3.2)$$

де $\sum \frac{\Pi_{(як) і фак}}{\Pi_{(як) і план}}$ – сума співвідношень фактичних та планових значень всіх показників якості, що входять до бюджетної програми;

$Z_{(як)}$ – кількість показників якості бюджетної програми;

Для порівняння результативності бюджетної програми із показниками попередніх періодів використовується формула:

$$I_1 = \frac{I_{(еф) звіт}}{I_{(еф) баз}} \quad (3.3)$$

де $I_{(еф) баз}$ – підрядкові індекси, що характеризують величини відповідно звітного та попереднього бюджетних періодів;

$I_{(еф)}$ – середній індекс виконання показників ефективності бюджетної програми, розрахований за вищенаведеною формулою.

Для розрахунку кількості набраних балів за параметром порівняння результативності бюджетної програми із показниками попередніх періодів використовується наступна шкала:

Таблиця 3.2 – Шкала кількості набраних балів за параметром порівняння результативності бюджетної програми із показниками попередніх періодів

Критерій оцінки	Кількість балів
$I_1 < 0,85$	0
$0,85 \leq I_1 < 1$	15
$I_1 \geq 1$	25

Кінцевий розрахунок загальної ефективності бюджетної програми складається із загальної суми набраних балів за кожним з параметрів оцінки:

$$\Sigma = I_{(еф)} + I_{(як)} + I_1 \quad (3.4)$$

де $I_{(еф)}$ – середній індекс виконання показників ефективності бюджетної програми;

$I_{(як)}$ – середній індекс виконання показників якості бюджетної програми;

I_1 – порівняння результативності бюджетної програми із показниками попередніх періодів.

Розглянемо приклад порівняльного аналізу ефективності бюджетної програми територіального центру. Виконання результативних показників бюджетної програми територіального центру наведено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Результативних показників бюджетної програми територіального центру

Показник	Попередній період 2016 рік			Звітний період 2017 рік		
	Проект	Виконано	Виконання плану	Проект	Виконано	Виконання плану
Показники ефективності:						
чисельність обслуговуваних на одну штатну одиницю, осіб	12,5	8,9	0,712	15	13,6	0,9067
середні витрати на соціальне обслуговування (надання соціальних послуг) 1 особи територіальним центром на рік, грн	1473,5	3394	2,303	2225	2122	0,9537
Показники якості:						
відсоток осіб, охоплених соціальним обслуговуванням, до загальної чисельності осіб, які потребують соціальних послуг	82,7	69,7	0,8428	82,6	82,2	0,9951

Наступним кроком розрахуємо основні параметри оцінки.

- середній індекс виконання показників ефективності бюджетної програми:

$$I_{(еф)} = \left(\frac{13,6}{15} + \frac{2225}{2122} \right) \div 2 \times 100 = (0,91 + 1,05) \div 2 \times 100 = 98;$$

- середній індекс виконання показників якості бюджетної програми:

$$I_{(як)} = \frac{82,2}{82,6} \div 1 \times 100 = 99,51;$$

- порівняння результативності бюджетної програми із показниками попередніх періодів:

$$I_{(еф) \text{ баз}} = \left(\frac{8,9}{12,5} + \frac{1473,5}{3394} \right) \div 2 \times 100 = (0,712 + 0,434) \div 2 \times 100 = 57,3,$$

$$I_{(еф) \text{ звіт}} = 98,$$

$$I_1 = \frac{98}{57,3} = 1,71;$$

Розрахуємо кількість балів за параметром порівняння результативності бюджетної програми із показниками попередніх періодів.

Оскільки $I_1 = 1,710$, що відповідає $I_1 \geq 1$, то програмі нараховується 25 балів:

$$I_1 = 25 \text{ балів};$$

Кінцевий розрахунок загальної ефективності бюджетної програми складається із загальної суми набраних балів за кожним з параметрів оцінки:

$$\sum = I_{(еф)} + I_{(як)} + I_1 = 98 + 99,51 + 1,71 = 199,22;$$

При порівнянні отриманого значення зі шкалою оцінки ефективності бюджетних програм (табл. 3.1), відмітимо, що аналізована програма набрала 199,22 бали, а отже має середню ефективність.

Підводячи підсумки проведеної оцінки ефективності бюджетної програми територіального центру, доходимо висновку: головними причинами недовиконання бюджетної програми є недофінансування, що затверджені у паспорті видатків бюджетної програми та помилки, що були допущенні у процесі планування та витрачання бюджетних коштів, а також на етапі коригування результатів, що відбувалося протягом звітного періоду. Також, негативним фактором оцінки ефективності бюджетної програми є недостатній рівень кількості наданих послуг та низька чисельність обслуговуваних осіб.

3.2 Напрями удосконалення програмно-цільового методу у системі бюджетного планування на місцевому рівні

Робота щодо удосконалення методології використання програмно-цільового методу в обов'язковому порядку має проводитися системно у декількох напрямках. Найважливішим з цих напрямків є вирішення проблеми використання програмно-цільового методу на місцевому рівні та врахування найкращого досвіду з метою його удосконалення. При цьому важливим питанням є розробка нормативно-правових актів, що чітко визначали б етапи та конкретних заходи впровадження даного методу на місцевому рівні [68].

Також важливими напрямками є створення єдиної методологічної бази для використання програмно-цільового методу бюджетування та середньострокове планування на рівні місцевих бюджетів, розробка методології стратегічного планування діяльності головних розпорядників бюджетних коштів відповідно до довго- та середньо термінових пріоритетів розвитку міст, з метою створення основи для запровадження

середньотермінового бюджетного планування, проведення навчання з програмно-цільового методу бюджетування фахівців місцевих фінансових органів та представників розпорядників коштів місцевих бюджетів [3].

Використання моніторингу та оцінювання в процесі складання та виконання бюджету забезпечити ефективно та раціональне використання ресурсів місцевого бюджету; покращити прийняття управлінських рішень щодо бюджетних програм та надання бюджетних послуг.

Використання ефективної системи моніторингу та оцінювання бюджетних програм у бюджетному процесі забезпечить:

- проведення внутрішнього оцінювання програм – установами-виконавцями програми та зовнішньої – наприклад, органами державного аудиту, або іншими уповноваженими органами в системі виконавчої влади;
- здійснення оцінювання бюджетних програм шляхом аналізу звітності про виконання програми та оцінювання відповідних показників і критеріїв, які піддаються вимірюванню;
- збір статистичних та інших даних, необхідних для здійснення моніторингу та надання адекватного оцінювання результативності програм;
- розробку системи відповідальності за досягнення показників результативності.

Для забезпечення більш ефективного управління програмою та прозорості у використанні коштів, необхідно посилити контроль за якістю наданих послуг. Цей показник можна відстежити шляхом опитування споживачів послуг або в результаті аналізу певних показників.

В разі необхідності з метою підвищення ефективності реалізації та успішного виконання програми, результати оцінювання будуть використані для: внесення змін і коригувань в програму; змін і корегувань в процесі реалізації програми тощо. Для підвищення ефективності реалізації та успішного виконання програми необхідно відкоригувати систему оцінювання ефективності та внести зміни в програму і в процес реалізації програми.

У свою чергу, комплексність і системність завдань, що постають перед органами місцевого самоврядування, їх міжгалузевий характер, необхідність

концентрації зусиль і ресурсів для задоволення потреб місцевих громад потребує запровадження стратегічного підходу в муніципальному менеджменті. Стратегічне та середньотермінове планування і є тими інструментами, які допомагають забезпечити місцевим громадам стабільність і розвиток.

Для покращення ефективності бюджетної програми територіального центру необхідно впровадити певні заходи: полегшити систему подачі заяви для отримання соціальної послуги, створити високоефективну команду фахівців, запровадити сучасний фінансовий та організаційний менеджмент.

ВИСНОВКИ

Кожен регіон чи територіальне утворення для виконання функцій управління та забезпечення фінансування соціально-економічної сфери, що здійснюються органами державної та місцевої влади, потребує відповідних фінансових ресурсів, які виступають основою місцевих бюджетів.

Тому наукове обґрунтування процесів бюджетного планування є важливим елементом в управлінні економікою регіону, що дозволяє забезпечити фінансування основних напрямків бюджетної сфери адміністративно-регіональної одиниці, яке спрямоване на соціально-економічне зростання регіонів.

Бюджетне планування є головним елементом бюджетного управління, його теоретичні основи і практика функціонування визначають якість та ефективність бюджетної політики держави та її регіонів. Удосконалення практики бюджетного планування необхідно розглядати як важливий інструмент підвищення ефективності державних видатків. Таким чином, бюджетне планування виконує роль інструмента реалізації політики держави.

У фінансовому словнику зазначається, що бюджетне планування – комплекс організаційно-технічних, методичних і методологічних заходів для визначення доходів і видатків бюджетів на всіх стадіях бюджетного процесу.

У загальному обсязі видатків місцевих бюджетів становлять видатки на освіту, обсяги яких збільшилися протягом вказаного періоду в 1,3 рази.

За аналізований період доходи місцевих бюджетів зросли від 225,3 млрд. грн. у 2013 р. до 366 млрд. грн. – у 2017 р., тобто, темп росту вказаних доходів становив 162,45 %. При цьому, темп росту податкових надходжень становив 149,63 %, неподаткових надходжень – 123,81 %. Одночасно, офіційні трансферти зростали з темпом 154,43 %.

Спостерігаємо зростання частки міжбюджетних трансфертів в структурі місцевих бюджетів з 55,2 % у 2013 р. до 53,5 % у 2017 р., що свідчить про ослаблення бюджетної централізації.

Порівняння обсягів надходжень до місцевих бюджетів України за 2013-2017 рр. щодо їхніх основних видів дає змогу стверджувати, що основну питому вагу в їхній структурі становлять податкові надходження, частка яких коливалася впродовж аналізованого періоду від 38,1 % у 2013 р. до 35,1 % у 2017 р., а також міжбюджетні трансферти, коливання питомої ваги яких відбувалося з 55,2 % у 2013 р. до 53,5 % у 2017 році. територіальний центр є державною установою, рішення щодо утворення, ліквідації або реорганізації якої приймає Лебединська районна державна адміністрація. Затверджена сума видатків загального фонду на 2017 рік у порівнянні з 2013 роком зросла на 126206 грн. або на 7,3 %. Найбільший сукупний обсяг видатки мали в 2016 році – 1971398 грн., дане явище було спричинене значним зростанням видатків на нарахування на заробітну плату – 506366 грн., дане значення є найбільшим за всі проаналізовані роки.

Проаналізувавши механізм реалізації програно-цільового методу на прикладі бюджетної організації, можна зробити висновок, що застосування програмно-цільового методу носить формальний характер, тому як наслідок спостерігається: нерозуміння керівниками та працівниками організації чіткої мети та результатів, яких слід досягнути за допомогою реалізації бюджетних програм; відсутність чітких та зрозумілих інструктивних матеріалів з питання розробки бюджетних програм в частині результативних показників; практично всі показники результативності не націлені на досягнення результату, а описують скоріше процес та зовнішнє середовище організації.

За результатами дослідження, розрахований нами середній індекс виконання показників ефективності бюджетної програми територіального центру був на рівні 1,710, що відповідає критерію оцінки $I_1 \geq 1$, тому за цим параметром програма була оцінена у 25 балів. Загальна ефективність бюджетної програми територіального центру склала 199,22 бали, тому

оцінюється як середня, оскільки її показник знаходиться в діапазоні 190-215 балів.

Підводячи підсумки проведеної оцінки ефективності бюджетної програми територіального центру, доходимо висновку: головними причинами недовиконання бюджетної програми є недофінансування, що затверджені у паспорті видатків бюджетної програми та помилки, що були допущенні у процесі планування та витрачання бюджетних коштів, а також на етапі коригування результатів, що відбувалося протягом звітного періоду. Також, негативним фактором оцінки ефективності бюджетної програми є недостатній рівень кількості наданих послуг та низька чисельність обслуговуваних осіб.

Для покращення ефективності бюджетної програми Лебединського районного територіального центру соціального обслуговування необхідно впровадити певні заходи. По-перше, необхідно полегшити систему подачі заяви в територіальний центр надання соціальних послуг для отримання соціальної послуги. По-друге, необхідно створити високоефективну команду фахівців. Також, можливим є варіант виокремлення структурних підрозділів із компетентних служб для здійснення моніторингу виконання та затвердження програм відповідальними особами та розпорядниками коштів.

На законодавчому рівні необхідно створити умови для реалізації відкритого та прозорого бюджетного процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баліцька В. В. Методичні підходи до оцінки впливу чинників фінансової нестабільності на державні фінанси / В. В. Баліцька, О. В. Короткевич // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 17. – С. 5-16.
2. Бауманн Е. Планування й формування реалістичного та прозорого бюджету / Е. Бауманн // Фінанси України. – 2014. – № 9. – С. 7-20.
3. Богдан Т. П. Середньострокове бюджетне планування в Україні: системна сутність, функції, структурні елементи / Т. П. Богдан // Фінанси України. – 2017. – № 6. – С. 7-25.
4. Борисенко О. Програмно-цільовий метод бюджетного планування та перспективи його використання в Україні / О. Борисенко, А. Підгорна; наук. кер. П.М. Боровик // Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. – 2015. – № 2. – С. 7-8.
5. Буковинський С. А. Концептуальні підходи до формування перспективного бюджетного плану / С. А. Буковинський // Фінанси України. – 2016. – № 3. – С. 21–28.
6. Бюджетна система : навч. посіб. / Г. Г. Старостенко, Ю. В. Булгаков. – К. : Центр навч. літ., 2006. – 240 с.
7. Бюджетна система України / С. І. Юрій, Й. М. Бескид.– К. : НІОС. – 2010. – 256 с.
8. Бюджетна система України: навч. посіб. / Фещенко Л.В., Проноза П.В., Кузьминчук Н.В. – К.: Кондор, 2008. – 440 с.
9. Бюджетна система. Підр. / за наук. Ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К. : ЦУЛ; Тернопіль. Екон.думка, 2012. – 871 с.
10. Бюджетна система: Навчальний посібник / [Баранова В. Г., Дубовик О. Ю., Хомутенко В. П. та ін.] за заг. ред. В. П. Хомутенко. – Одеса: Видавництво Бартенєва, 2014. – 392 с.

11. Бюджетне планування: Навч. посібник. / Гаркавенко О. С. – К.: Либідь, 2003. – 271 с.
12. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/print1477716050921893>. – Назва з екрану.
13. Бюджетний менеджмент : підручник / В. Федосов, В. Опарін, Л. Сафонова. – К. : КНЕУ, 2008. – 864 с.
14. Бюджетний менеджмент: навч. Посіб. / Клець Л. Є.– К.: ЦНЛ, 2007. – 640 с.
15. Бюджетний менеджмент: навч. посіб./ Панкевич Л. В., Зварич М. А., Могиляк П. Я. та ін. – К.: Знання, 2006. – 293 с.
16. Бюджетний менеджмент: навч.метод. посіб. Для самост. вивч. дисц./ Л.Д. Сафонова. – К.: КНЕУ, 2001. – 186 с.
17. Бюджетний механізм економічного зростання / І. В. Запатріна. – К. : Ін-т соц.-екон. стратегій, 2017. – 528 с.
18. Бюджетный процесс как инструмент эффективного управления / под общ. ред. Й. Юнгмана. – Стокгольм : Intellecta tryckindustri, 2005. – 256 с.
19. Василик О. Д. Теоретичні основи побудови бюджетного механізму / О. Д. Василик // Фінанси України. – 2000. – №11. – С. 38-46.
20. Васько З. Теоретичні аспекти розвитку бюджетної політики України у системі державного регулювання економіки / З. Васько // Формування ринкової економіки в Україні. – 2014. – Вип. 31, Ч. 1. – С. 104-109.
21. Воляк О. Програмно-цільовий метод: аспекти застосування в обслуговуванні місцевих бюджетів / О. Воляк // Казна України. – 2017. – № 2. – С. 48-49.
22. Гвоздей Н. І. Бюджетування як інструмент поточного фінансового планування / Н. І. Гвоздей // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія Економіка та менеджмент. – 2007. – Вип. 6-7 (26-27). – С. 290-295.

23. Дем'янишин В. Г. Регіональна бюджетна політика: теоретична концептуалізація та перспективи розвитку / В. Г. Дем'янишин, Т. О. Кізіма // Регіональна економіка. – 2016. – № 4. – С. 91-99.

24. Державний фінансовий контроль виконання бюджетних програм / Т. І. Єфименко, І. Б. Стефанюк, Н. І. Рубан, М. В. Бариніна-Закірова, А. В. Мамишев. – К. : НДФІ, 2004. – 232 с.

25. Державні фінанси: навч. посіб./ За заг. ред. Базилевича В.Д. – 2-ге вид., доп. і перероб. – К.: Атіка, 2004. – 368 с.

26. Доходи бюджету: теорія та практика : монограф. / Ц. Г. Огонь. – К. : Київ. нац. торг. ун-т, 2003. – 580 с.

27. Євтушенко, М. С. Методологічні підходи до планування видатків місцевих бюджетів: зарубіжний та вітчизняний досвід / М. С. Євтушенко // Наукові праці НДФІ. – 2016. – Вип. 1 (74). – С. 68-82.

28. Жибер Т. В. Удосконалення процесу бюджетування в Україні / Т. В. Жибер // Фінанси України. – 2009. – № 8. – С. 76-81.

29. Засади формування бюджетної політики держави: наук. Монографія / М. М. Єрмошенко, С. А. Єрохін, І. О. Плужніков, Л. М. Бабич, А. М. Соколовська, Ю. В. Чередниченко / за наук. ред. М. М. Єрмоленка. – К. : НАУ, 2003. – 284 с.

30. Ільницький О. В. Реформа міжбюджетних відносин на шляху до бюджетної (фіскальної) децентралізації в Україні / О. В. Ільницький // Публічне право. – 2016. – № 1. – С. 126-134.

31. Казначейська система: підруч. / Юрій С. І., Стоян В. І., Мац М. Й. – Т.: Картбланш, 2008. – 590 с.

32. Канцур І. Г. Бюджетна політика як інструмент соціально-економічного розвитку держави в умовах євроінтеграції / І. Г. Канцур // Ефективна економіка. – 2017. – № 10.

33. Ковалёва Т.М. Бюджет и бюджетная политика в Российской Федерации: учебное пособие / Т. М. Ковалёва, С. В. Барулин. – М. : КНОРУС, 2005. – 359 с.

34. Козарезенко Л. В. Місцеві бюджети: можливості регулювання розвитку людського потенціалу / Л. В. Козарезенко // Фінанси України. – 2016. – № 4. – С. 65-83.
35. Кораблін С. Національний бізнес-цикл і доходи зведеного бюджету України: підходи до оцінки кількісного впливу / С. Кораблін // Економічна теорія. – 2016. – № 2. – С. 75-84.
36. Корнієнко Н. М. Теоретико-методологічні засади програмно-цільового методу планування бюджетних видатків / Н. М. Корнієнко // Наукові праці НДФІ. – 2012. – Вип. 1. – С. 70-78.
37. Краткий курс по бюджетной системе России: учебное пособие / В.А.Свищева. – М. : Издательство «Окей-книга», 2008. – 174 с.
38. Кремень О. І. Фінанси : навч. посіб. / О. І. Кремень, В. М. Кремень. – К. : ЦУЛ, 2018. – 416 с.
39. Левадський І. Місцеві бюджети: чого чекати у 2017 році / І. Левадський // Головбух: Бюджет. – 2017. – № 2. – С. 9-13.
40. Лисяк Л. В. Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку: інституційний аспект / Л. В. Лисяк // Економічний вісник університету: Зб. наук. праць. – 2016. – Вип. 27/1 – С. 595-602.
41. Місцеві фінанси : [навч. посіб.] / Кириленко О.П. – Тернопіль : Астон, 2004. – 140 с.
42. Місцеві фінанси : навчальний посібник / Н. І. Власюк, Т. В. Мединська, М. І. Мельник. – К. : Алерта, 2011. – 328 с.
43. Місцеві фінанси : підруч. / [О. П. Кириленко, О. Р. Квасовський, А.В. Лучка та ін.] ; за ред. О. П. Кириленко. – К. : Знання, 2006. – 677 с.
44. Місцеві фінанси у схемах і таблицях : навч. посіб. / [М. А. Гапонюк, А. С. Буряченко, В. П. Яцюта та ін.] ; за заг. ред. В. М. Федосова. – К. : КНЕУ, 2010. – 600 с.
45. Місцеві фінанси: навч. посібник / М. О. Євдокімова; ХНАУ ім. В. В. Докучаєва. – Х., 2014. – 343 с.

46. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / В. Е. Теліпко, А. С. Овчаренко, С. А. Панасюк ; [за заг. ред. М. Я. Азарова]. – К. : Центр уч. літ., 2010. – 480 с.

47. Осипенко С. О. Місцеві бюджети в умовах децентралізації фінансових ресурсів : автореферат. канд. екон. наук, спец.: 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Осипенко С. О. – Краматорськ : Донбаська держ. машинобудівна академія, 2016. – 20 с.

48. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>. – Назва з екрану.

49. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – Назва з екрану.

50. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>. – Назва з екрану.

51. Планування місцевих бюджетів на основі програмно цільового методу: Навчальний посібник / [Під заг. редакцією І.Ф.Щербини]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи», USAID. – 2-ге вид., виправлене та доповнене – К.: Нора-Друк, 2011. – 104 с.

52. Плєскач В.Л. Концептуальні підходи щодо створення інформаційно-аналітичної системи моніторингу доходів і видатків бюджетів регіонів / В.Л. Плєскач // Фінанси України. – 2017. – № 5. – С. 41-55.

53. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/print1458719558819800>. – Назва з екрану.

54. Про деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг) / Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2009 р. № 1417 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1417-2009-%D0%BF>. – Назва з екрану.

55. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо здійснення оцінки ефективності бюджетних програм: Наказ Міністерства фінансів України від 17.05.2011 р. № 608 [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article3Fart_id=293133&cat_id=285157. – Назва з екрану.

56. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення регіональних цільових програм, моніторингу та звітності про їх виконання / Наказ Міністерства економіки від 04.12.2006 р. № 367 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=92210&cat_id=38738. – Назва з екрану.

57. Про затвердження Порядку надання соціальних послуг із встановленням диференційованої плати та внесення змін до переліку соціальних послуг, умов та порядку їх надання структурними підрозділами територіального центру соціального обслуговування [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1184-2012-%D0%BF>. – Назва з екрану.

58. Про порядок надання платних соціальних послуг та затвердження їх переліку / Постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 р. № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/12-2004-%D0%BF>. – Назва з екрану.

59. Про удосконалення методики здійснення порівняльного аналізу ефективності бюджетних програм, які виконуються розпорядниками коштів місцевих бюджетів» / Лист Міністерства фінансів України від 19.09.2013 року № 31-05110-14-5/27486 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ibser.org.ua/legislation/zakonodavstvo-z-pmc/ocinka-byudzhethnyh-program>. – Назва з екрану.

60. Програмно-цільовий метод як інструмент планування бюджетних видатків : автореферат.. канд. екон. наук, спец.: 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Корнієнко Н. М. – К. : Київський нац. торговельно-екон. ун-т, 2014. – 20 с.

61. Річний звіт про виконання бюджетних програм Міністерства освіти і науки України за 2016 рік // Освіта України. – 2017. – № 9-10. – С. 5-44.

62. Річний звіт про виконання бюджетних програм Міністерства освіти і науки України за 2015 рік // Освіта України. – 2016. – № 9 (10). – С. 7-45.

63. Савчук С. В. Теоретичні основи формування бюджетної політики на місцевому рівні як основи бюджетного планування / С. В. Савчук // Методологічні проблеми фінансової теорії та практики в умовах економічної нестабільності : зб. матеріалів наук. конф. проф.-викл. складу. – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – С. 149-153.

64. Системне моделювання показників бюджетної системи України: принципи та інструменти / І. Г. Лук'яненко. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2004. – 542 с.

65. Слухай С. В. Удосконалення формування доходів місцевих бюджетів в Україні / С. В. Слухай, О. В. Гончаренко // Фінанси України. – 2007. – № 8. – С. 63-72.

66. Сутність і проблематика бюджетування: українські реалії / В. М. Федосов, Т. С. Бабич // Фінанси України. – 2008. – № 1. – С. 3-23.

67. Тріпак М. Прагматика планування першого кошику доходів місцевих бюджетів / Мар'ян Тріпак // Світ фінансів. – 2007. – Вип. 4 (13). – С. 122-129.

68. Фетіщенко Є. М. Планування видатків державного бюджету: теоретико-методологічний аспект / Є. М. Фетіщенко // Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. – 2016. – № 2. – С. 84-93.

69. Финансы: Конспект лекций / Прохорова Т.П., Ч.1. – Х.: ХГЭУ, 2016. – 96 с.

70. Фінанси : [підруч. / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова]. – К. : Знання, 2008. – 611 с.

71. Фінансовий потенціал регіонального розвитку: монографія / А. Є. Буряченко – К.: КНЕУ, 2013. – 342 с.

72. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко. – Львів : Центр Європи, 1997. – С. 335-341.
73. Хорошун В. В. Механізм реалізації моделей бюджетного планування / В. В. Хорошун / Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. – Вип. 18 : у трьох частинах. – Черкаси : ЧДТУ, 2007. – Ч. I. – С. 138-143.
74. Чугунов І. Я. Розвиток програмно-цільового методу планування бюджету / І. Я. Чугунов, І. В. Запатріна // Фінанси України. – 2008. – № 5. – С. 3-14.
75. Яременко В. Г. Розвиток кредитних механізмів формування доходної бази місцевих бюджетів в Україні / В. Г. Яременко, К. В. Гарькавенко // Економіка. Фінанси. Право. – 2017. – № 8. – С. 37-42.
76. In Search Of Results : Performance Management Practices. OECD, 1997. [Електронний ресурс]. – Way of access : <http://www.oecd.org/dataoecd/10/60/1902712.pdf>. – Назва з екрану.
77. OECD country experiences in performance based budgeting [Електронний ресурс] World Bank, Moscow, January 2007.– Way of access : <http://www.worldbank.org>. – Назва з екрану.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А
ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «БЮДЖЕТНЕ
ПЛАНУВАННЯ»

Таблиця А.1 – Теоретичні підходи до розуміння поняття «бюджетне планування»

№	Автор	Визначення
1	Л. Д. Сафонова, М. В. Чечетов [16]	комплекс організаційно-технічних, методичних і методологічних заходів із визначення доходів та видатків бюджетів у процесі їх складання, розгляду та затвердження;
2	Л. Є. Клець [14]	комплекс організаційно-технічних, методичних заходів із визначення доходів та видатків бюджетів у ході їх складання та затвердження, що здійснюється з метою забезпечення сталого економічного зростання та проведення цілеспрямованої політики держави;
3	Л. В. Панкевич, М. А. Зварич, П. Я. Могиляк [15]	комплекс організаційно-технічних, методологічних та методичних заходів на таких стадіях бюджетного процесу як складання, розгляд і затвердження бюджетів для визначення обсягів і джерел формування та напрямів використання бюджетних ресурсів держави з метою забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку суспільства;
4	Т. П. Прохорова [69]	регламентований законодавством порядок складання, розгляду, затвердження бюджетів, їх виконання і контролю за їх виконанням, затвердження звітів про виконання бюджетів, що входять в бюджетну систему України;
5	Л.В. Фещенко, П.В. Проноза, Н.В. Кузьминчук [8]	процес формування показників бюджетного змісту державними законодавчими та виконавчими органами певного рівня на конкретний період часу;
6	В. Д. Базилевич, Л. О. Баластрик [25]	централізований розподіл і перерозподіл вартості валового внутрішнього продукту і національного доходу між ланками бюджетної системи на основі національної соціально-економічної програми розвитку країни в процесі складання і виконання бюджетів та позабюджетних фондів усіх рівнів;
7	С. І. Юрій, В. І. Стоян, М. Й. Мац [31]	централізований розподіл і перерозподіл вартості валового внутрішнього продукту і національного доходу по всіх ланках бюджетної системи та видах фінансових планів на підставі Державної програми економічного і соціального розвитку держави;

Продовження таблиці А.1

№	Автор	Визначення
8	І. Я. Чугунов [74]	складний аналітичний процес має забезпечувати реалізацію основних напрямів бюджетної політики шляхом вирішення ряду фінансово-економічних завдань, які умовно можна розділити на стратегічні й тактичні.
9	В. Свищева [37]	діяльність по розробці і складанню проекту бюджету, який забезпечує збалансованість та пропорційність бюджетних доходів та видатків, погодження та координація діяльності учасників бюджетного процесу в майбутньому фінансовому році в процесі виконання бюджету;
10	Т. М. Ковальова, С.В. Барулін [33]	інструмент управління бюджетною системою та міжбюджетними відносинами при складанні бюджетів на основі принципів та методів, що виходять із бюджетної політики держави;